

Visszaszorulnak a rákkeltő anyagok a munkahelyeken

A nagyvállalatok mellett a kis- és középvállalkozások szerepvállalása is elengedhetetlen!

- A legtöbb munkakörben találkozhatunk veszélyes anyagokkal, a kockázatok kezelésére a kisebb cégeknek is figyelmet kell fordítaniuk.
- Becslések szerint a veszélyes anyagok évente 120 ezer daganatos megbetegedést és 80 ezer halálesetet okoznak Európá szerte.
- A veszélyes anyagok foglalkozási expozíciós határértékeinek módosításával és munkahelyi alkalmazásával 2069-ig 100 ezer, munkahelyi daganatos megbetegedésből eredő haláleset előzhető meg.
- Itthon a legsürgetőbb feladat, hogy a kis- és középvállalkozások is teljesítsék a munkavédelmi szabályokat.

2018. október 25., Budapest – Jelentősen csökkentheti a hazai rosszindulatú daganatos megbetegedések és halálozások számát a veszélyes anyagok munkahelyi kezeléséről indított uniós kampány, melyhez Magyarország is csatlakozott – hangzott el a hazai kampánygazda, az Európai Munkavédelmi Ügynökség Nemzeti Fókuszpontjának mai sajtótájékoztatóján –, ehhez azonban a kis- és középvállalkozások aktívabb szerepvállalása és szabálykövetése is szükséges. A legnagyobb problémát a rákkeltő anyagok jelentik: a dolgozók munkahelyi kitettségének és a megelőző intézkedések elmulasztásának következménye, hogy az Európai Unióban a munkavégzéssel összefüggő leggyakoribb halálozási ok a rák. Az európai vállalkozások 38%-a rendszeresen használ veszélyes anyagokat, amelyek évente több mint 120 ezer daganatos megbetegedést és 80 ezer halálesetet okoznak. A munkával összefüggő rosszindulatú daganatos megbetegedések évi 4-7 milliárd eurót emésztene fel, de a legveszélyesebb anyagokra megállapított új határértékek bevezetése több mint 1 millió uniós munkavállaló munkakörülményeit javítja majd és 22 ezer, foglalkozással összefüggő betegség kialakulását előzheti meg.

A munkahelyi rákkeltő és mutagén anyagokra vonatkozó uniós jogalkotási javaslat első csomagja 13 vegyi anyag (pl. benzol, króm VI-vegyületek) és a keményfaparak foglalkozási expozíciós határértékének felülvizsgálatára, illetve bevezetése céljából történő módosítására vonatkozik. Az Európai Bizottság további rákkeltő anyagoknál is felülvizsgálja a határértékeket, jelenleg a második és harmadik módosítási csomag egyeztetése folyik.

Magyarország is intenzíven részt vesz az Európai Unió Munkavédelmi Ügynöksége (EU-OSHA) „Egészséges munkahelyek - A veszélyes anyagok helyes kezelése” című tájékoztató kampányában. A **2018 tavaszán indított kampány fő célja**, hogy tisztában legyünk azzal, milyen veszélyes anyagokkal találkozhatunk a munkahelyünkön, ezek milyen ártalmakat okozhatnak és mit tehetünk azért, hogy megóvjuk az egészségünket.

Különbéle **veszélyes anyagokkal** ugyanis **több millió ember dolgozik nap mint nap**, az európai munkakörülmény-felmérés szerint 2015-ben az Unióban megkérdezett **dolgozók 18%-a** számolt be arról, hogy munkaideje legalább egynegyedében vegyipari termékkel érintkezik.

„Hatékonyabb védelmet kell biztosítani a munkavállalóknak a rákkeltő vagy mutagén anyagok ellen a munkahelyeken is – hangsúlyozta Marczinkó Zoltán, a Pénzügyminisztérium munkaerőpiacért és vállalati kapcsolatokért felelős helyettes államtitkára. **Növelni kell a tudatosságot a kis- és középvállalkozások vezetőiben, nekik szeretnénk úgymond jó példát felmutatni a helyes gyakorlatok megismertetésével, átvételével. A cél az, hogy egyre több cég**

teljesítse a munkavédelmi szabályokat, hiszen ezzel tehetik a legtöbbet dolgozóik egészségének védelme érdekében.”

A veszélyes anyagok munkahelyen történő kezelésére **szigorú munkavédelmi előírásokat** kell alkalmazni, ezek betartása általában megfelelő védelmet nyújt az ártalmakkal szemben. Jellemzően a nagyvállalatok szabálykövetőbbek, a **kis- és középvállalkozások azonban gyakran elhanyagolják a kérdést**, kevésbé ügyelnek dolgozóik egészségére. Pedig sok szakmában, ágazatban használnak vegyipari termékeket, veszélyes anyagokat, mint az építőiparban, vagy például a hegesztők, autószerelők, szobafestők, fodrászok.

„A követendő jó gyakorlatokat, pozitív példákat szeretnénk fókuszba állítani Helyes Gyakorlat Díjpályázatunkkal is, ahol két kategóriában 2018. december 15-ig pályázhatnak a 100 főnél kevesebb, illetve 100 főnél több főt foglalkoztató vállalkozások a saját megoldásaikkal, követendő gyakorlatukkal” – tette hozzá a Pénzügyminisztérium helyettes államtitkára.

Óránként 10 ember hal meg munkával összefüggő rákos megbetegedésben

Vannak olyan anyagok, amelyek esetében a tartós munkahelyi kitettség jelentős szerepet játszik a különféle rákbetegségek kialakulásában. Az **EU-ban a foglalkozási eredetű halálesetek 53%-a a rosszindulatú daganatos megbetegedéseknek tulajdonítható.**¹ Becslések szerint² az Unióban **évente 91 ezer - 150 ezer új rákos megbetegedést** diagnosztizálnak olyanok körében, akik korábban a munkájuk során rákkeltő anyagokkal érintkeztek. **Kutatások szerint az összes daganatos megbetegedés 8-16%-áért** felelős a munkahelyi kitettség.³

Azok közül, akik karcinogén anyaggal kerültek tartós érintkezésbe, sokan **belehalnak a rákbetegségbe, számukat évente 57 ezer és 106 ezer közöttire** becsülik. Ez azt jelenti, hogy az EU-ban **óránként 7–12 ember hal meg rákban**, mivel korábban a munkahelyén rákkeltő anyagok hatásának volt kitéve.

Az anyagi veszteség is jelentős: szakértők szerint **évente 4-7 milliárd eurót** emésztene fel közvetlenül a munkával összefüggő rosszindulatú daganatos megbetegedések. Ennek döntő részét a termelékenység csökkenése és a magas egészségügyi kiadások jelentik.

Itthon is sok még a teendő: a KSH Magyarország 2017 című összefoglalója szerint a magyarok 26%-a daganatos betegségben hal meg. **A rákkeltő anyagok használatának visszaszorításával a szakértők a hazai statisztikák jelentős javulására számítanak.**

Összehangolt európai fellépés

Az Európai Bizottság az eddigieknél jóval hatékonyabban kíván fellépni a munkavállalók védelmében, ezért hozzákezdett a leggyakrabban előforduló, **legveszélyesebb anyagok munkahelyi expozíciós határértékének felülvizsgálatához**. A keményfaporok és 13 vegyi anyag határértékének módosításával a 2069-ig tartó időszakban mintegy **100 ezer, munkahelyi daganatos**

¹A munkavégzéssel összefüggő sérülésekre és betegségekre vonatkozó európai becslések Work-related Illnesses Identification, Causal Factors and Prevention Safe Work — Healthy Work — For Life, Takala, J., Workplace Safety and Health Institute, Szingapúr, az EU elnökségi konferenciáján tartott prezentáció, Athén, 2014

²Work-related cancer in the European Union. Size, impact and options for further prevention. RIVM-jelentés, 2016-0010 W.P. Jongeneel et al.

³Hämäläinen, Päivi – Takala, J. – Saarela, K. L. (2007): Global Estimates of Fatal Work-Related Diseases. AJIM – American Journal of Industrial Medicine. 50, 28–41. DOI: 10.1002/ajim.20411

megbetegedésből eredő haláleset előzhető meg. Az elavult szabályozás alapos felülvizsgálata, szigorítása mellett a küzdelemben nagy szerepet kap a vállalkozások – elsősorban a mikro-vállalkozások és kkv-k – támogatása.

Az uniós szabályozás⁴ módosítása kiemelten kezeli a rákkeltő anyagok belélegzésére vonatkozó foglalkozási expozíciós határértékeket. **Szigorúbb határértéket állapít meg** többek között a keményfaporokra, a krómvegyületekre, a tűzálló kerámiaszálakra, a benzolra, a vinil-kloridra és a kristályos szilícium-dioxidra is.

A veszélyes, sok esetben rákkeltő anyagok használata a közvélekedéssel ellentétben nincs visszaszorulóban: **egyre több és egyre összetettebb kemikáliákat használunk, számukat tíz-, sőt százszázalékos nagyságrendűre becsülik, valamint ezek kombinált hatása is jelentős.** Ma már nem az számít kivételesnek, ha valaki ilyen anyagokkal is dolgozik, hanem az, ha munkája során nem találkozik eggyel sem. Európában **a vállalkozások 38%-a** számolt be arról, hogy az adott munkahelyen vegyi vagy biológiai anyagok voltak jelen.⁵

A munkaadóknak, irányítsanak akár egy néhány fős, vagy éppen egy nagyvállalatot, **meg kell hozniuk a megfelelő technológiai és szervezési intézkedéseket**, szükség esetén biztosítaniuk kell a dolgozók egyéni védőeszközeit. Minden munkáltatónak, a kkv-knak is **kockázatértékelést, intézkedési tervet kell készítenie** az ilyen anyagok kezelésére vonatkozóan. Munkavédelmi oktatás keretében kell a munkavállalókat tájékoztatni az általuk használt anyagok veszélyeiről. Mindez a munkaadó érdeke is: ha kevesebb a beteg dolgozó, növekszik a termelékenység és versenyképesebbé válik a vállalkozás is.

Helyes gyakorlatnak számít minden olyan kezdeményezés, **amely segíti a cégeket és dolgozóikat a munkahelyi rákkeltő anyagok elleni védekezésben.** Ilyenek például a műszaki intézkedések, a tudatosságnövelő tevékenységek, a kockázatértékelési eszközök, az ágazati ipari megközelítések, a prevenciós kultúrát támogató intézkedések vagy a vállalatok közötti együttműködés formái.

A 2019 októberében záruló kampány hazai megvalósításáért az EU-OSHA Nemzeti Fókuszpontja felel, amelyet a Pénzügyminisztérium Munkavédelmi Főosztálya működtet. A 2018/2019. évi „Egészséges munkahelyek – A veszélyes anyagok helyes kezelése” kampány részeként az **EU-OSHA a kampány weboldalán** összegyűjtött egy sor útmutatót és jó gyakorlatot bemutató példát: <https://healthy-workplaces.eu>.

További információ:

Balogh Katalin
Nemzeti Fókuszpont vezető
Tel.: +36 1/8963015
E-mail: fokuszpont@pm.gov.hu

Oláh Péter ügyvezető
PR-ego Kommunikációs Ügynökség
Tel.: + 36 30 500-5221
e-mail: olah.peter@publicrelations.hu

⁴ 2004/37/EK irányelv a munkájuk során rákkeltő anyagokkal és mutagénekkel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről

⁵ Összefoglalás — Új és újonnan felmerülő kockázatokról szóló második európai vállalati felmérés (ESENER 2), EU-OSHA, 2015., 5. o. <https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/esener-ii-summary-en.PDF>